

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова НМК

(підпис)

Н.В.Руденко
(ініціали та прізвище)

01 вересня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 13 Механічна інженерія, 14 Електрична інженерія, 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, 27 Транспорт

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 131 Прикладна механіка, 133 Галузеве машинобудування, 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 142 Енергетичне машинобудування, 144 Теплоенергетика, 255 озброєння та військова техніка, 272 Авіаційний транспорт, 274 Автомобільний транспорт

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Комп'ютерний інжиніринг, Авіаційні двигуни та енергетичні установки, Аеродинаміка літальних апаратів, Безпілотні літальні комплекси, Випробування та сертифікація літальних апаратів, Комп'ютерно-інтегроване проектування та конструювання авіаційної техніки, Літаки і вертольоти, Проектування та виробництво композитних конструкцій, Ракетні двигуни та енергетичні установки, Ракетні та космічні комплекси, Роботомеханічні системи та логістичні комплекси, Супутники, двигуни та енергетичні установки, Технології виробництва авіаційних двигунів та енергетичних установок, Технології виробництва і ремонту літальних апаратів, Енергетичний менеджмент та енергоефективність, Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці, Газотурбінні установки і компресорні станції, Енергетичний менеджмент, Комп'ютерно-інтегровані технології проектування енергетичних систем, Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії, Ядерні енергетичні установки, Інтелектуальні транспортні системи, Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів, Автомобілі та автомобільне господарство, Ракетне та ствольне озброєння, Теплофізика, Експлуатаційна діагностика, технічне обслуговування та ремонт авіаційних двигунів та енергетичних установок, Технології виробництва літальних апаратів, Проектування, виробництво та сертифікація авіаційної техніки

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2020 рік

Робоча програма Конституційні права та обов'язки людини і громадянина

(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 131 Прикладна механіка, 133 Галузеве машинобудування, 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка, 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, 142 Енергетичне машинобудування, 144 Теплоенергетика, 255 Озброєння та військова техніка, 272 Авіаційний транспорт, 274 Автомобільний транспорт

освітньою програмою Комп'ютерний інжиніринг, Авіаційні двигуни та енергетичні установки, Аеродинаміка літальних апаратів, Безпілотні літальні комплекси, Випробування та сертифікація літальних апаратів, Комп'ютерно-інтегроване проектування та конструювання авіаційної техніки, Літаки і вертольоти, Проектування та виробництво композитних конструкцій, Ракетні двигуни та енергетичні установки, Ракетні та космічні комплекси, Роботомеханічні системи та логістичні комплекси, Супутники, двигуни та енергетичні установки, Технології виробництва авіаційних двигунів та енергетичних установок, Технології виробництва і ремонту літальних апаратів, Енергетичний менеджмент та енергоефективність, Комп'ютерно-інтегроване управління в енергетиці, Газотурбінні установки і компресорні станції, Енергетичний менеджмент, Комп'ютерно-інтегровані технології проектування енергетичних систем, Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії, Ядерні енергетичні установки, Інтелектуальні транспортні системи, Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів, Автомобілі та автомобільне господарство, Ракетне та ствольне озброєння, Теплофізика, Експлуатаційна діагностика, технічне обслуговування та ремонт авіаційних двигунів та енергетичних установок, Технології виробництва літальних апаратів, Проектування, виробництво та сертифікація авіаційної техніки

Розробник: к.ю.н., доцент кафедри Савчук О. О.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

«31» серпня 2020 р. – 19 с.

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри _____

права

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри д-р юр. наук, проф.

(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Г.О. Спіцина

(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>13 «Механічна інженерія»</u> Спеціальність <u>131 «Прикладна механіка»,</u> <u>133 «Галузеве машинобудування»</u> Освітня програма <u>«Роботомеханічні системи і логістичні комплекси»,</u> <u>«Комп’ютерний інжиніринг»</u> Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	Вибіркова
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2020/2021
Індивідуальне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 90		1-й
		Лекції*
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –		32 годин
		Практичні, семінарські*
		16 годин
		Лабораторні*
	____ годин	
	Самостійна робота	
	42 годин	
	Вид контролю	
	модульний контроль, залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. формування у студентів знань основних понять, положень, і механізму правового регулювання забезпечення реалізації прав, свобод і обов'язків людини та громадянина, основні гарантії і механізми їх захисту, та правовий статус національних меншин, іноземців і біженців в Україні, а також набуття практичних вмінь і навичок застосування і засвоєння основних положень теорії конституційного права, Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів, міжнародно-правових документів, спеціальної літератури; набуття умінь і навичок реалізації теоретичних знань на практиці.

Завдання:

- засвоєння основних понять, положень, принципів механізму правового регулювання забезпечення реалізації прав, свобод і обов'язків людини і громадянина;

- дати знання і розуміння прав і обов'язків суб'єктів даних відносин;

- сформувати практичні навички роботи з нормативними актами, Конституцією України, законів та інших нормативних актів;

- сформувати навички застосування чинного законодавства, яке регулює питання щодо прав і обов'язків людини і громадянина;

- сформувати навички та, вміння застосовувати здобуті теоретичні знання у вирішенні практичних питань у зазначеній сфері;

- опановувати вміння досліджувати проблеми і шляхи удосконалення чинного законодавства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність працювати в команді.

Програмні результати навчання: в результаті засвоєння курсу «Конституційні права та обов'язки людини і громадянина»:

- розуміти правові аспекти інженерної діяльності, навички прогнозування соціальних наслідків реалізації технічних завдань.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу «Конституційні права та обов'язки людини і громадянина» є базою для досягнення фахових компетентностей згідно зі стандартом спеціальності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. «Загальна частина»

Тема 1. Основні поняття теорії права

Місце і роль права в системі соціальних норм. Право і мораль. Поняття, ознаки, сутність і зміст права, його функції та джерела. Система права і система законодавства. Правові норми: поняття, ознаки та структура. Правові відносини. Юридичні факти.

Тема 2. Основні засади конституційного ладу в Україні

Загальна характеристика засад конституційного ладу України. Конституційні права і свободи людини і громадянина в Україні. Інститут громадянства в Україні.

Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина

Поняття “основні права і свободи людини та громадянина”. Співвідношення прав і свобод людини та громадянина. Характерні риси основних прав і свобод. Покоління прав людини. Основні положення Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 р., Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. Відображення положень міжнародних пактів у конституційному законодавстві України. Природні (невід'ємні) права людини та громадянина, їх відмінність від позитивних прав. Індивідуальні й колективні права.

Тема 4. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина

Значення особистих (громадянських) прав і свобод громадян України на сучасному етапі, їх конституційне закріплення. Конституційні положення про недоторканність особи, недоторканність житла. Право громадян на судовий захист від посягань на честь і гідність, життя і здоров'я, особисту свободу, оскарження дій службових осіб, державних органів і громадських організацій, свободу віросповідання. Свобода пересування і право на вільний вибір місця проживання. Право на доступ до інформації.

Тема 5. Політичні права та свободи людини і громадянина

Значення основних політичних прав і свобод громадян для розвитку демократії у нашій країні, їх закріплення в чинній Конституції України і в

поточному конституційному законодавстві. Право громадян брати участь в управлінні державними і громадськими справами, в обговоренні й прийнятті законів і рішень загальнодержавного й місцевого значення, обирати і бути обраними, свобода слова і друку, зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, пікетів, маршів. Право громадян України на об'єднання в політичні партії, громадські організації.

Тема 6. Економічні права та свободи людини і громадянина

Екологічні права громадян. Право громадян на користування досягненнями культури, свобода наукової, технічної і художньої творчості.

Тема 7. Соціальні права та свободи людини і громадянина

Основні соціально-економічні права громадян України, їх конституційно-правове регулювання. Характеристика права на працю, відпочинок, охорону здоров'я, матеріальне забезпечення у старості, у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, втрати годувальника. Право громадян на житло, освіту, гідний рівень життя. Право на страйк.

Тема 8. Поняття та види конституційних обов'язків людини і громадянина

Поняття "основні обов'язки". Взаємозв'язок основних прав і свобод громадян України з їх обов'язками. Конституційно-правове регулювання обов'язків. Характеристика основних обов'язків людини та громадянина в Україні. Питання гарантування реалізації основних обов'язків громадян України. Механізми забезпечення реалізації основних обов'язків громадян України.

Модульний контроль

Змістовий модуль 2. «Особлива частина»

Тема 9. Органи державної влади та місцевого самоврядування України

Конституційний принцип поділу державної влади. Система державних органів в Україні. Верховна Рада України. Конституційно-правовий статус Президента України. Система органів виконавчої влади України. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.

Тема 10. Конституційні засади організації та здійснення правосуддя в Україні

Поняття, основні ознаки та принципи правосуддя в Україні. Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Конституційний Суд України. Правовий статус суддів.

Тема 11. Конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України

Поняття, система і функції правоохоронних органів України. Поняття, система і завдання органів прокуратури України. Поняття та система органів внутрішніх справ України. Основні завдання і функції міліції. Правозахисні органи України.

Тема 12. Цивільне право України

Поняття, принципи, функції і система цивільного права України. Загальна характеристика цивільного законодавства. Цивільний кодекс України. Цивільно-правові відносини. Поняття і форми права власності в Україні. Суб'єкти права власності та захист їх прав.

Тема 13. Основи сімейного права України

Поняття та принципи сімейного права України. Загальна характеристика Сімейного кодексу України. Сім'я за сімейним законодавством. Порядок укладення та припинення шлюбу. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя. Права та обов'язки батьків і дітей. Позбавлення батьківських прав. Опіка та піклування. Патронат.

Тема 14. Основи трудового права України

Поняття і система трудового права України. Загальна характеристика Кодексу законів про працю України. Колективний і трудовий договори. Підстави та порядок припинення трудового договору. Поняття і види робочого часу і часу відпочинку. Особливості праці жінок та молоді. Трудова дисципліна. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Індивідуальні й колективні трудові спори.

Тема 15. Основи адміністративного права України

Поняття, предмет, метод і структура адміністративного права України. Джерела адміністративного права. Загальна характеристика Кодексу України про адміністративні правопорушення. Поняття і сутність державного управління та його співвідношення з виконавчою владою. Адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини.

Тема 16. Основи кримінального права України

Поняття і система кримінального права України. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Поняття, ознаки, види та склад злочину. Кримінальна відповідальність. Види кримінальних покарань. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	с	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Загальна частина					
Тема 1. Основні поняття теорії права	4	-	2	-	2
Тема 2. Основні засади конституційного ладу в Україні	6	2	2	-	2
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина	6	2	2	-	2
Тема 4. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина	6	2	2	-	2
Тема 5. Політичні права та свободи людини і громадянина	6	2	2	-	2
Тема 6. Економічні права та свободи людини і громадянина	6	2	2	-	2
Тема 7. Соціальні права та свободи людини і громадянина	7	2	2	-	3
Тема 8. Поняття та види конституційних обов'язків людини і громадянина	7	2	2	-	3
Модульний контроль 1	2	2			
Разом за змістовим модулем 1	50	16	16		18
Змістовний модуль 2. Особлива частина					
Тема 9. Органи державної влади та місцевого самоврядування України	5	2		-	3
Тема 10. Конституційні засади організації та здійснення правосуддя в Україні	5	2		-	3
Тема 11. Конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України	5	2		-	3
Тема 12. Цивільне право України	3	-		-	3
Тема 13. Основи сімейного	5	2		-	3

права України					
Тема 14. Основи трудового права України	5	2		-	3
Тема 15. Основи адміністративного права України	5	2		-	3
Тема 16. Основи кримінального права України	5	2		-	3
Модульний контроль 2		2			
Разом за змістовним модулем	40	16	-		24
Усього годин	90	32	16		42

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основні засади конституційного ладу в Україні	2
2	Тема 2. Конституційно-правовий статус людини і громадянина	2
3	Тема 3. Особисті (громадянські) права та свободи людини і громадянина	2
4	Тема 4. Поняття та види конституційних обов'язків людини і громадянина	2
	Модульний контроль	
5	Тема 5. Органи державної влади та місцевого самоврядування України	2
6	Тема 6. Конституційні засади організації та здійснення правосуддя в Україні	2
7	Тема 7. Конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України	2
8	Тема 8. Основи трудового права України	2
	Разом	16

6. Теми практичних занять

Непередбачено

7. Теми лабораторних занять

Непередбачено

8. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття теорії права	2
2	Політичні права та свободи людини і громадянина	2
3	Економічні права та свободи людини і громадянина	2
4	Соціальні права та свободи людини і громадянина	2
5	Цивільне право України	2
6	Основи сімейного права України	2
7	Основи адміністративного права України	3
8	Основи кримінального права України	3
9	Органи державної влади та місцевого самоврядування України	3
10	Конституційні засади організації та здійснення правосуддя в Україні	3
11	Конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України	3
12	Цивільне право України	3
13	Основи сімейного права України	3
14	Основи трудового права України	3
15	Основи адміністративного права України	3
16	Основи кримінального права України	3
	Разом	42

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні заняття навчальним планом не передбачені.

10. Методи навчання

Проведення аудиторних лекційних, семінарських (практичних) занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні, навчальні посібники), підручниками, електронним ресурсом.

11. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді заліку.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях і практичних заняттях	0...5	2	0...10
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...5	8	0...40
Модульний контроль	0...30	1	0...30
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати**:

- основні засади конституційного ладу в Україні, права, свободи та обов'язки громадян України, устрій державної системи законодавчої, виконавчої та судової влади, принципи місцевого самоврядування, а також питань територіального устрою, порядку введення Конституції в дію;
- теорію та практику документознавства, управління документальними процесами в аспектах документального забезпечення діяльності установ, електронного документообігу та урядування, організації державного апарату України, організації референтської та офісної діяльності;
- законодавчі та галузеві нормативні документи.;
- характер та зміст різних суспільних відносин, які регулюються правом;
- особливості захисту прав та законних інтересів громадянина з метою виховання правової свідомості та культури;
- нові закони, що регулюють економічне та політичне середовище суспільного життя;
- основні принципи і правовий механізм регулювання суспільних відносин в умовах ринкової економіки;

• трудові, майнові та ін. соціальні права та обов'язки у правовідносинах з наймачем на підприємствах та організаціях будь-яких форм власності.

вміти:

- давати правовий аналіз конкретних суспільних відносин;
 - застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 - знати та розуміти предметну область професійної діяльності;
- використовувати отримані правові знання у своїй діяльності, розв'язувати правові ситуації;
 - опановувати технології електронного урядування та електронного документообігу;
- орієнтуватися у правовій документації;
- самостійно поповнювати, систематизувати і застосовувати правові знання;
- вільно орієнтуватися у питаннях правового характеру обраної професії;
- аналізувати принципи та структуру організації та діяльності усіх органів держави.
- правильно користуватися Кодексами України, а також Законами України. Указами президента, Постановами Кабінету Міністрів України, іншими нормативними актами;
- укладати трудові та майнові угоди, договори та контракти;
- складати звернення, скарги, позовні заяви до суду та в адміністративні органи для захисту своїх прав та законних інтересів;
- укладати проекти рішень з трудових, цивільних, господарських та інших спорах на захист своїх прав. застосовувати на практиці засвоєнні теоретичні положення, оперувати принципами та методами лексикологічного аналізу.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Відмінно (90-100). "Відмінно" – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний студентом повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій;
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД);

Шкала оцінювання: традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

12.4 Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положення про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>)

13. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій;
2. Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД);
3. Дібрано матеріали для самостійної роботи студентів.
4. Інтернет-сторінки міжнародних та регіональних органів

**ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ З
ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ
ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА»**

1. Поняття сучасного конституціоналізму та його елементи.
2. Поняття конституції та її юридичні властивості.
3. Класифікація конституцій.
4. Функції конституції.
5. Конституційне право України як провідна галузь права.
6. Поняття, предмет і метод конституційного права України.
7. Джерела галузі конституційного права України.
8. Конституційно-правові відносини та їх структура.
9. Загальна характеристика суб'єктів конституційного права.
10. Правосуб'єктність Українського народу.
11. Громадянин України як суб'єкт конституційного права України.
12. Органи публічної влади як суб'єкти конституційного права України.
13. Конституційно-правовий статус національних меншин.
14. Поняття громадянства: загальна характеристика.
15. Принципи громадянства України.
16. Підстави та порядок набуття громадянства України.
17. Порядок та умови прийняття до громадянства.
18. Підстави та порядок припинення громадянства України. Порядок та умови виходу із громадянства України.
19. Поняття, категорії іноземців та особливості їх правового статусу.
20. Основні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства.
21. Особливості юридичної відповідальності іноземців та осіб без громадянства в Україні.
22. Поняття та особливості правового статусу біженців та осіб, що потребують тимчасового чи додаткового захисту. Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.
23. Головні етапи розвитку українського конституціоналізму.
24. Розробка і прийняття Конституції України 1996 р.
25. Конституційний процес на сучасному етапі.
26. Загальна характеристика Конституції України 1996 р.
27. Порядок внесення змін до Конституції України.
28. Поняття конституційного ладу України.
29. Україна як суверенна та незалежна держава: конституційно-правовий аспект.
30. Співвідношення державного і народного суверенітетів у конституційному праві України.
31. Гарантії державного суверенітету в Конституції України.
32. Конституційні засади міжнародної діяльності.
33. Акти міжнародного права в правовій системі України.

34. Україна як правова держава. Принцип верховенства права як складова конституційного ладу України.
35. Пряма дія норм Конституції України: конституційно-правовий аспект.
36. Конституційний принцип поділу державної влади в Україні.
37. Україна як соціальна держава: конституційно-правовий аспект.
38. Конституційні засади економічної системи.
39. Україна як демократична республіка: конституційно-правовий аспект.
40. Принцип народовладдя, форми реалізації народовладдя.
41. Принцип багатоманітності.
42. Конституційний лад та громадянське суспільство.
43. Поняття та види референдумів.
44. Предмет референдуму.
45. Порядок ініціювання референдуму громадянами та його призначення (проголошення) компетентними органами влади.
46. Порядок проведення всеукраїнського референдуму.
47. Юридична сила рішень, прийнятих на референдумі.
48. Конституційні засади розвитку національно-культурної сфери.
49. Правовий статус мов в Україні.
50. Принцип унітаризму та його закріплення в Конституції України. Ознаки унітарної держави.
51. Поняття та система адміністративно-територіального устрою, його принципи.
52. Поняття та особливості автономії в унітарній державі.
53. Конституційно-правовий статус АРК.
54. Загальна характеристика Конституції АРК.
55. Система органів влади АРК та їх компетенція.
56. Принцип гарантування місцевого самоврядування.
57. Поняття місцевого самоврядування та його система.
58. Особливості організації місцевого самоврядування на рівні області (району) та на рівні територіальних громад.
59. Поняття та функції державних символів України та їх нормативне закріплення.
60. Види державних символів України, їх стислий опис та порядок використання.

14. Рекомендована література

Нормативні акти:

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // Офіц. вісн. України. - 1998. - № 13. - С. 270-302.

Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-УІ// Відом. Верхов. Ради України. - 2011. - № 32. - Ст. 314.

Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. № 1382-IV // Офіц. вісн. України. - 2004. - №1. - Ст. 4.

Рішення Конституційного Суду України від 14.11.2001 р. №15-рп/2001 (справа щодо прописки)

Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 31.01.1992 р. № 2232-ХІІ // Офіц. вісн. України. - 1992. - № 18. - Ст. 237.

Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ 1992. - № 48. - Ст. 650.

Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-ХІІ

Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-УІ // Офіційний вісник України. - 2013. - № 9. - Ст. 325.

Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-УІ // Там же. - 2012. - № 30. - Ст. 1097.

Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 р. № 281-ХІУ // Відом. Верхов. Ради України. - 1999. - № 1. - Ст. 2.

Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365 -ІІІ // Там же. - 2001. - № 23. - Ст. 118.

Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-ХІУ // Там же. - 1999. - № 45. - Ст. 397.

Рішення Конституційного Суду України (справа про молодіжні організації) від 13 грудня 2001 року № 18-рп/2001 // Офіційний вісник України. - 2002. - № 51. - Ст. 2310. - С. 466.

Рішення Конституційного Суду України (справа про утворення політичних партій в Україні) від 12 червня 2007 року № 2-рп/2007 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 54. - Ст. 2183. - С. 90.

Рішення Конституційного Суду України у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» № 20-рп/2011 від 26.12.2011 р.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // Офіц. вісн. України. - 1998. - № 13. - Ст. 270.

Про безоплатну правову допомогу; Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-УІ // Відом. Верхов. Ради України. - 2011. - № 51. - Ст. 577.

Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-ІУ // Там же. - 2006. - № 30. - Ст. 260.

Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12 лютого 2015 р. № 192- VIII // Офіційний вісник України. - 2015. - № 17. - Ст. 447.

Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. // Відом. Верхов. Ради України. - 1998. - № 20. - Ст. 99.

Література:

Основна:

Букач В. Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян // Право України. - 2001. - № 9. - С. 21-23.

Васильківська І. Монографія з проблем забезпечення соціально-економічного та політичного розвитку України // Юридична. Україна. - 2006. - №8. - С. 100-101.

Дашковська О.Р. Принципи поділу влади як гарантія політичної свободи людини і громадянина // Проблеми законності. - Харків, 1998. - Вип. 36.

Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування: Пер. з англ. - К.: "АрТек", 1997. - 624 с.

Дорошенко Ю. Політичний статус засобів масової інформації за системи поділу влади (На тлі посттоталітарних процесів) // Людина і політика. - 1999. - № 2. - С. 5-9.

Карпачова Н.І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: Перша щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. - Вид. 2-ге. - Харків: Консум, 2001. - 464 с.

Кононенко О. Проблеми реалізації конституційного права громадян на збори, мітинги, походи і демонстрації // Право України. - 1998. - № 2. - С. 48-50.

Ліщина І. Регулювання реалізації рішень Європейського Суду з прав людини // Право України. - 2001. - № 5. - С. 42-43.

Лукаш Е.А. Природа конституційного права громадян на об'єднання в політичні партії // Проблеми законності. - Харків, 2001. - Вип. 48.

Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. К.: Український центр правничих студій, 2000. - № 1. - 248 с.

Присяжнюк Т. Система Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини - унікальний інструмент захисту порушених прав // Право України. - 2006. - № 6. - С. 32-36.

Скавроник В. Обеспечение конституционного права граждан на обращение // Юридический вестник. - 1999. - № 1. - С. 26-28.

Славкина Н. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод и национальные законодательства // Власть. - 2006. - № 6. - С. 29-34.

Теоретичні та практичні проблеми правового забезпечення соціально-економічного та політичного розвитку суспільства і держави: Монографія / В.Ф. Опришко, Ф.П. Шульженко, О.О. Гайдулін та ін. - К.: КНЕУ, 2006. - 702 с.

Тихий В. Захист конституційних прав і свобод Конституційним Судом України за зверненням фізичних та юридичних осіб // Вісник Конституційного Суду України. - 2001. - №2. - С. 67-69.

Тодика О.Ю. Конституційно-правове закріплення принципів участі громадян країн СНД у виборах // Вісник Академії правових наук України. - 2000. - №1 (20).

Трофименко Л. Політичні права жінки та їх реалізація // Юридический вестник. - 2000. - № 4. - С. 77-80.

Загальна декларація прав людини // Права людини: Міжнародні договори України. - К., 1992.

Конституційне право України / За ред. В.П. Колісника, Ю.Г. Барабаша. – Х., 2008.

Тодыка Ю.Н., Тодыка О.Ю, Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине. – К., 2004.

Кушніренко О.Г. Слінько Т.М. Права і свободи людини і громадянина: Навч. посіб. – Х., 2001.

Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навч. посіб. – К., 2004.

Додаткова:

Олійник А. Ю. та ін. Теорія держави і права: Навчальний посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 176 с.

Організація судових та правоохоронних органів / І.Є.Марочкін та ін. - Х.: Право, 2000. - 269 с.

Основи правознавства України: Навчальний посібник. Вид. четверте, доповн. та перероблене. / Ківалов С. В., Музиченко П. П., Крестовська Н. М., Крижанівський А. Ф. - Х.: Одісей, 2004. - 368 с.

Основи правознавства: Навчальний посібник / За заг. ред. П.І. Гнатенко. -К.: Юридична книга, 2004. -320с.

Основи правознавства: Навчальний посібник / Під заг. ред. В.П. Пастухова. -К.: Алерта. 2005. -377с.

Основи конституційного права України: Підручник / За ред.В.В. Копейчикова. - К.: Юрінком Інтер, 2000. - 287с.

Погребной И. М. Теория права: Учебное пособие. 3-е изд., испр. и доп. - Х.; 2003. - 128 с.

Правознавство: Підручник / За ред. В. В. Копейчикова. - 7-е вид., стер. - К.: Юрінком Інтер, 2003. - 736 с.

Правознавство: Навчальний посібник / За загл. ред. П.В.Мельника. - Ірпінь. 2003. - 409 с.

Прокопенко В. І. Трудове право України: Підручник. Видання третє, пер. та доп. - Х.: Консум, 2002. - 528 с.

Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навчальний посібник. Вид. 5-е, зі змінами. - К.: Атіка, 2001. - 176 с.

Савченко А.В. Сучасне кримінальне право України: Курс лекцій / А.В. Савченко, В.В. Кузнецов, О.Ф. Штанько. -К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. - 640с.

Інформаційний ресурс

1. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
3. www.scourt.gov.ua. – веб-сторінка Верховного Суду
4. <http://www.nau.kiev.ua>. – веб-сторінка нормативні акти України.

5. <http://www.liga.net>. – веб-сторінка пошуковий сервер українського законодавства LIGA.
6. <http://www.upp.org.ua>. – веб-сторінка український правозахисний портал.
7. <http://www.yurpraktika.com>. – веб-сторінка “Юридична практика”.
8. <http://www.yur-gazeta.com>. – веб-сторінка “Юридична газета”.
9. <http://www.avtoreferat.ukrlib.org>. – веб-сторінка каталог авторефератів дисертацій.
10. <http://www.lawukraine.com>. – веб-сто